

M. J. A W E R B A C H

SUURUUS JA VAATIMATTOMUUS

Vuonna 1922 minut kutsuttiin Kremliin Vladimir Iljitšin asuntoon. Luulin että minut johdetaan komeaan huoneistoon, mutta jouduinkin pieneen, vaatimattomasti kalustettuun huoneeseen. Mutta mikä ihanteellinen järjestys siellä olikaan, mikä puhtaus! Kaikki ilmaisi suurta kulttuuria.

Vladimir Iljitšiä ei ollut huoneessa. Hyvin ymmärrettävien syiden takia odottelin häntä levottomana, mutta kun hän astui ovesta sisään, niin levottomuuteni muuttui hämmennykseksi.

Mutta Vladimir Iljitšin ei tarvinnut sanoa kuin muutama lause, ja arkuuteni hävisi jäljettömiin. Syntyi vilkas, mielenkiintoinen keskustelu. Hän oli mainio keskustelukumppani, valloitti puolelleen logiikkansa voimalla, suurella oppineisuudellaan ja hämmästyttävällä tietojen monipuolisuudella. Hänen huomaavaisuutensa ja syvällinen inhimillisyytensä lumosi kokonaan.

Tutkiakseni, miten on hänen näkönsä laita, kysyin:

— Miten te luette?

Vladimir Iljitš otti kirjan ja vei sen lähelle silmiään.

Hänen ikäisensä ihmiset siirtävät tavallisesti lukiessaan kirjan, sanomalehden tai käsikirjoituksen kauemmaksi silmistään eivätkä lue läheltä. Aloin etsiä syytä siihen ja lopulta löysin sen.

Jo ensimmäisestä keskustelusta Vladimir Iljitšin kanssa pääsin selville, että hän huolehti tavattomasti tovereista eikä ajatellut lainkaan omaa terveyttään.

— Teidän pitää ehdottomasti levätä,— sanoin minä.

— Mutta miten voisi levätä, kun on niin paljon tehtävää? — vastasi Vladimir Iljitš.

Hän mietti hetkisen ja sanoi hieman hiljemmin:

— Niin, töitä on paljon...

— Järjestäkää sitten kotilepoa,— ehdotin minä.

— Miten? — kysyi Iljitš neuvotonna.

— Se merkitsee, että on tehtävä vähemmän työtä ja enemmän levättävä.

— Toistaiseksi ei siitä tule mitään, ja sittenpä hän nähdään...

Aloin hyvästellä. Ja minua hämmästytti jälleen Vladimir Iljitšin koruttomuus ja vaatimattomuus. Eteisessä hän koetti koko ajan auttaa takkia ylleni. Sitten hän alkoi etsiä kalossejani. Jouduin vallan hämilleni ja pyysin, ettei hän hyörisi puolestani, mutta hän vain siristi veikeästi silmiään ja vakuutti:

— Assistentithan auttavat professoria!

Lähdin pois syvästi liikuttuneena.

* * *

Toisen kerran minut kutsuttiin Gorkiin. Vladimir Iljitš oli siljoittautunut silloin kulmahuoneeseen sivurakennuksessa, jossa aikoinaan oli asunut Moskovan entisen kaupunginpäällikön Reinbotin palveluskuntaa.

Vladimir Iljitš otti minut vastaan hyvin tervetulleena, kyseli tiedemiesten elämästä ja lääketyöntekijöistä. Keskustelimme, mutta Vladimir Iljitš näytti huonovointiselta. Häntä vaivasi jokin ajatus. Myöhemmin selvisi, että häntä huolestutti se, milloin hän taas pääsee työhön.

Hyvästellimme.

— Mihail Osipovitš, ehkä tarvitsette jotain?— kysyi Vladimir Iljitš.

— En tarvitse mitään. Neuvostomaan tiedemiehellä on kaikki, mitä tarvitaan luovaa työtä varten. Ehkä saisi olla enemmän ulkolaista lääketieteellistä kirjallisuutta...

— Kirjallisuutta saadaan,— lupasi Iljitš.

Eikä hän unohtanut lupaustaan.

* * *

Mieleeni painui erikoisesti viimeinen kohtaaminen.

Tämä harvinaisen vaatimaton, yksinkertainen, tenhoava ihminen ei pitänyt siitä, että hänen vuoteensa ympärille kokoontui professoreja, tiedemiehiä ja lääkäreitä.

— Miksi ihmisten työtä häiritään?— sanoi hän.

Vladimir Iljitšiä hoitivat „lääketieteen veljet” — lääkäreiksi lukevat ylioppilaat. Mutta samaan aikaan Gorkissa oli vakituisesti huomattuja lääkäreitä, joskin „illegaalisessa asemassa”. He eivät rohjenneet näyttäytyä Iljitšille. Kerrotaan, että Vladimir Iljitš huomasi kerran puistossa vilaukselta nykyään edesmenneen professori V. N. Rozanovin. Se teki Iljitšin tavattoman levottomaksi.

Tammikuun 20 päivänä 1924 Maria Iljinitšna soitti kotiini. Hän pyysi saapumaan kiireesti Gorkiin.

Lähdin myöhään yöllä. Autoreki kiidätti nopeasti, mutta sydämeni oli raskas. Painoi huolestuttava ajatus: „Näinköhän asiat ovat huonosti?”.

Mutta karkoitin nuo ajatukset... Ei! Leninin täytyy saada elää!

Suuressa huoneessa Gorkissa tapasin Nadežda Konstantinovnan, Maria Iljinitšnan, professorit Försterin, Getier'n, Rozanovin, Cramerin, Osipovin ja muita.

Osoittautui, että Vladimir Iljitš oli näyttänyt kädellään silmiään. Nadežda Konstantinovna oli kysynyt:

— Ehkä pitäisi kutsua Averbach?

Vladimir Iljitš oli vastannut myöntävästi.

Hän otti minut vastaan yhtä tervetulleena kuin aikaisemminkin, vaikkakin hän näytti voivan huonosti. Tutkin näön: se oli edelleenkin normaali. Nähtävästi Vladimir Iljitš oli vienyt käden silmilleen tuntiessaan hetkellistä pahoinvointia.

Haluamatta vaivata sairasta aloin hyvästellä. Hän päästi minut pois vastahakoisesti.

Tultuani ruokasaliin lääkärit ympäröivät minut:

— Miten Vladimir Iljitš voi? Mitä hänelle tapahtui?..

En ehtinyt vastata: juuri silloin eräs päivystävä ylioppilas kiiruhti luoksemme ja sanoi, että Vladimir Iljitš pyytää tuomaan hänet ruokasaliin. Professorit menivät heti pois. Nadežda Konstantinovna, Maria Iljinitšna ja minä jäimme.

Vladimir Iljitš tuli sisään. Selvisi, että häntä huolestutti minun matkani Moskovaan: enkö vilustu, eikä minun tule kylmä. Hän halusi, että olisin jäänyt yöksi Gorkiin.

Mutta en voinut jäädä. Aamulla piti suorittaa sairaskäynti potilaiden luo sairaalaan. Silloin Vladimir Iljitš pyysi, että minut peiteltäisiin hyvin turkillä...

Vladimir Iljitš istui kymmenisen minuuttia.

— Vladimir Iljitš, olette väsynyt. Menkäämme huoneeseen,— ehdotin minä.

Saatoin hänet työhuoneeseen saakka ja hyvästelin... En tienynyt silloin, että muutaman tunnin kuluttua lakkaa lyömästä tuo suuri sydän, lakkaa toimimasta nerokas järki...

